

Vzdelávacie sylaby pre participatívnu tvorbu verejných politík

Karolína Miková, Dušan Ondrušek, PDCS
(Prvá verzia)

1. Názov vzdelávacieho programu: *“Participatívna tvorba verejných politík”*

2. Organizačná forma

Vzdelávací kurz, ktorý obsahuje cvičenia (experienciálne hry, inscenačné postupy – simulácie, hranie rolí), prednášky a diskusie, prezentácie s riadenou diskusiou a špecifické cvičenia. Podstatnou časťou kurzu je nácvik praktických zručností a práca s prípadovými štúdiami, preto je dôležité pracovať s účastníkmi sústredene dlhší čas bez prerušení. Vzdelávacia skupina s jedným lektorom by preto nemala prekročiť veľkosť 15 účastníkov (pri module 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby politík je optimálny počet účastníkov na jednu skupinu 12).

V praxi sa nám osvedčili dvojdňové bloky (t.j. 16 tréningových hodín na blok, spolu 32 hodín).

3. Cieľová skupina:

Program je určený predstaviteľom verejnej správy, pôsobiacim na rôznych úrovniach (miestna samospráva, úroveň mikroregiónov, regionálna úroveň a národná úroveň - štátna správa). Vo verejnej správe predpokladáme dve základné cieľové skupiny vzdelávania, a to:

1. volení predstavitelia verejnej správy; najmä z úrovne samospráv zvolení poslanci, starostovia/primátori a možno aj župani,
2. a pracovníci vo verejnej správe; zo všetkých úrovní verejnej správy pracovníci zodpovední za komunikáciu s verejnosťou, experti najmä v oblasti územného plánovania a rozhodovania, životného prostredia, poskytovania sociálnych služieb, ale aj v oblasti riadenia štrukturálnych fondov a tvorby výziev, mládežnícky politik, atď., ktorí vstupujú do procesov tvorby verejných politík a verejného rozhodovania a potrebujú porozumieť týmto procesom aj z pohľadu občianskej participácie.

Doplnkovou cieľovou skupinou vzdelávacieho programu sú zástupcovia MNO a občania/verejnosť, ktorí prostredníctvom rôznych iniciatív vstupujú do komunikácie, prípadne spolupráce s verejnou správou. Okrem praktikov profesionálnych pracovníkov a dobrovoľníkov MVO pracujúcich v komunitnom rozvoji, komunitných nadáciách, sociálnych službách, nízkoprahových službách, environmentálnych aktivitách, kultúrnych aktivitách, rozvojovej pomoci, atď. môže byť vzdelávacia sada užitočná aj pre aktivistov v občianskych iniciatívach a predstaviteľom menších a znevýhodnených skupín obyvateľstva, ktorí majú často sťažený prístup k verejnému rozhodovaniu.

Vzdelávacie skupiny kombinujúce účastníkov z verejnej správy a tiež z MVO/občianskych iniciatív poskytujú účastníkom pridanú hodnotu v poznávaní postojov, očakávaní a prístupov z iného sektora ako toho, v ktorom sami pôsobia.

4. Požadované vstupné vzdelanie

Ukončené vysokoškolské vzdelanie prvého stupňa.

5. Profil absolventa

Absolvent/absolventka vzdelávania bude poznať východiská participatívnych prístupov vo verejnom rozhodovaní a pri tvorbe verejných politík. Bude rozumieť prínosom aj nárokom participatívneho procesu. Bude pripravený/á na rozhodovania o primeranom postupe v konkrétnej situácii s využitím rôznych metód zapojenia zainteresovanej verejnosti. Účastníci sa dozvedia základné podmienky zapojenia zainteresovanej verejnosti do tvorby verejných politík ako aj aspekty, ktoré potrebujú zvažovať pri rozhodovaní o uplatnení participatívnych postupov.

Absolvent/absolventka si osvojí zručnosti prípravy a navrhovania participatívneho procesu, bude vedieť navrhnúť rôzne formy účasti občana na riadení vecí verejných a posúdiť ich adekvátnosť v špecifickej situácii.

Absolvent/absolventka bude poznať princípy facilitácie a bude rozumieť rôznym modelom skupinového rozhodovania. Bude vedieť uplatniť facilitačné postupy v krátkodobých situáciách menších skupín ako aj v tvorbe a dizajnovaní dlhodobých participatívnych procesov pri tvorbe verejnej politiky. Prostredníctvom hrania rolí a simulovaním reálnych situácií bude mať možnosť si novonadobudnuté znalosti prakticky precvičiť.

6. Metódy

Vo vzdelávacom kurze využijeme nasledujúce metódy:

- a. Diskusné metódy – diskusie, odpovede na pripravené otázky, riešenie zadaných problémov s následnou diskusiou o zvolených postupoch, diskusie s pozvaným hosťom – odborníkom/teoretikom alebo praktikom k určitej téme
- b. Experienciálne metódy – postupy a hry využívajúce zážitok a jeho reflexiu ako prostriedok učenia (často obsahujú prvok sebazoznávania)
- c. Inscenačné metódy – simulácie rôznych situácií, rôzne formy hrania rolí s cieľom vytvoriť účastníkom možnosť vyskúšať si fungovanie princípov a použitie zručností v bezpečnom prostredí tréningového kurzu
- d. Práca s prípadovými štúdiami - a to ako spracovanými v rámci NP Podpora partnerstva a dialógu v oblasti participatívnej tvorby verejných politík (ITMS kód: 314011M298), tak aj vlastnými prípadmi účastníkov vzdelávania.
- e. Spoločná analýza dokumentov a regulatívnych opatrení, ktoré umožňujú a využívajú participatívne prístupy a riadená diskusia o možnostiach ich uplatnenia v špecifických prípadoch verejných inštitúcií a iniciatív
- f. Prezentácie a prednášky
- g. Metódy poskytovania spätnej väzby účastníkom – peer mentoring, práca s audio- a video záznamom, priame poskytovanie ústnej spätnej väzby, použitie rôznych dotazníkov a testov s následnou reflexiou a diskusiou o výsledkoch.

Tréningové metódy vždy adaptujeme na špecifiká konkrétnej tréningovej skupiny a aj celkovú skladbu použitých metód prispôbujeme potrebám a nastaveniu účastníkov. V snahe diverzifikovať cesty prenosu informácií a nácviku zručností sa snažíme kombinovať rôzne metódy, aby sa preberané témy priblížili účastníkom.

7. Trvanie vzdelávania

Celkový rozsah (len prezenčná časť, nezapočítavame štúdium poskytnutej odbornej literatúry, samoštúdium a prac účastníkov mimo spoločných stretnutí)	32 hod	z toho teória	10
		z toho prax	22

8. Učebný plán

Štyri základné moduly:

Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov

Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík

Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií

Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík

Názov odbornej témy	Počet hodín	Teória	Prax
Dizajn a vedenie participatívnych procesov	8	4	4
Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík	12	5	7
Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií	8	4	4
Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík	4	3	1
Spolu	32	10	22

9. Učebné osnovy

Účastníci získajú prehľad východísk a rôznych možností dizajnu dlhodobých procesov v komunite a následne v menších skupinách praktizujú prípravu a dizajn vybraného príkladu relevantného pre ich prax. Získajú porozumenie pre špecifiká a rozdiely v uplatnení facilitácie v rôznom kontexte. Taktiež si osvoja viaceré metódy zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík. Účastníci budú rozumieť participatívnej implementácii a hodnoteniu navrhnutých verejných politík.

Program kurzu bude prispôsobený skúsenostiam a potrebám účastníkov.

Súčasťou vzdelávacieho kurzu je štúdium povinnej a odporúčanej literatúry (približne v povinnom rozsahu 50 strán na modul) a samostatná prax účastníkov (prípadne spoločná prax 2, max 3 účastníkov) medzi stretnutiami a následná práca s takto vytvorenými prípadovými štúdiami v rámci tréningových blokov.

Nepovinnými podpornými nástrojmi vzdelávania sú 1) "Tieňovanie" (metóda shadowingu) pre skúsených manažérov, alebo konzultantov, participatívnych procesov, prípadne facilitátorov pracovných stretnutí v rámci

participatívneho procesu a 2) supervízne stretnutie – buď bálintovskej skupiny, peer -couchingovej skupiny alebo individuálneho stretnutia s trénerom/facilitátorom.

Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov

1. Východiská zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík

- Definícia pojmov: zapájanie verejnosti a občianska participácia, verejné rozhodovanie, občiansky aktivizmus, deliberácia/zvažovanie, stakeholder/zainteresovaný aktér, empowerment/zmocnenie,
- Dôvody zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík (legislatívne záväzky, medzinárodné záväzky, praktické dôvody)
- Účastníci verejného rozhodovania (rola expertov, predstaviteľov verejnej správy – politikov a úradníkov, investorov/podnikateľských subjektov, zástupcov zainteresovaných aktérov (inštitúcií i cieľových skupín) a verejnosti),
- Kontinuum stupňov zapájania verejnosti do verejného rozhodovania (od informovania až po budovanie konsenzu a delegovanie - koncept W. Potapchuka, rebrík participácie S. Arnsteinovej, štyri úrovne zapájania (zainteresovanej) verejnosti do tvorby verejnej politiky ďalšie úrovne , atď.).

2. Základný prehľad metód zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík

- Nástroje informovania verejnosti
- Metódy zisťovania názorov verejnosti
- Metódy verejnej diskusie - rôzne metódy deliberácie
- Nástroje e-participácie
- Príklady aplikácie metód v kontexte Slovenska/ Strednej Európy/ EÚ/globálneho kontextu

3. Postup tvorby verejnej politiky s účasťou verejnosti

- Model štyroch úrovní zapájania (zainteresovanej) verejnosti do tvorby verejnej politiky a z toho vyplývajúce scenáre procesu:
Scenár 1: Verejnosť je informovaná o tvorbe verejnej politiky
Scenár 2: Verejnosť sa zúčastňuje na diskusii o alternatívach verejnej politiky
Scenár 3: Verejnosť sa zúčastňuje na rozhodovaní o verejnej politike
Scenár 4: Verejnosť sa podieľa na dosahovaní dohody o prioritách verejnej politiky ako aj na jej realizácii
- Špecifické roly potrebné pre vedenie participatívneho procesu; koordinácia procesu, dizajnovanie procesu, facilitácia stretnutí, (externá) komunikácia v rámci participatívneho procesu, príprava a zverejňovanie zápisov zo stretnutí, atď.
- Rozhodnutie o participatívnej tvorbe verejnej politiky (upravené podľa Creightona, 2005)
 - Očakávaný dopad verejnej politiky/rozhodnutia na verejnosť a kontroverznosť témy rozhodovania
 - Prítomnosť obmedzení participatívneho procesu
 - Minulé skúsenosti s podobnými verejnými politikami
- Príprava participatívneho procesu
 - Identifikovanie zainteresovaných aktérov
 - Identifikovanie tém problémov, ktoré má verejná politika riešiť, ako aj argumentácií pre možné alternatívy riešenia
 - Identifikovanie záujmov zainteresovaných a možných konfliktov medzi týmito záujmami
 - Návrh dizajnu procesu

- Návrh dizajnu procesu participácie (upravené podľa Carpenter, 1994):
 - Model koordinačnej skupiny,
 - Konferenčný model,
 - Model vyjednávacích tímov.
- Práca s prípadovými štúdiami participatívneho rozhodovania, spoločného plánovania alebo participatívnej tvorby verejnej politiky (vybraté podľa kontextu relevantného pre účastníkov)
- Príprava návrhu procesu tvorby konkrétnej verejnej politiky účastníkov vzdelávacieho kurzu.

Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík

1. Základné vymedzenie facilitovaného procesu a roly facilitátora

- Definičné vymedzenie facilitácie a moderovania v rámci malých skupín. Odlíšenie pojmu facilitácia od vedenia/ riadenia ale aj od procesov mediácie, arbitrárneho rozhodovania konzultácie, koučingu.
- Princípy skupinovej diskusie a skupinového rozhodovania a sociálno-psychologické zákonitosti fungovania malých skupín (javu podliehaniu tlaku väčšiny, difúzie zodpovednosti vo veľkých skupinách ap.)
- Prejavy Janisovho javu "Groupthink"
 - Ilúzia nezraniteľnosti
 - Racionalizácia,
 - Stotožnenie so skupinovou morálkou,
 - Stereotypný pohľad na konkurenciu,
 - Tlak na konformitu,
 - Autocenzúra odchyľujúcich sa názorov,
 - Ilúzia jednomyselnosti,
 - Filtrovanie názorov, ktoré nám nezapadajú do existujúcich schém.
- Dve dimenzie facilitačného štýlu (expertnosť, otvorenosť) a Sebapozudzovací dotazník na túto tému
- Moc a facilitačný štýl

2. Špecifiká a rozdiely v uplatnení facilitácie v rôznom kontexte (a nácvik facilitácie v simulovaných podmienkach)

- Facilitovanie koordinačnej skupiny alebo pracovnej skupiny, (diskusie uzavretej alebo polo-uzatvorenej skupiny zameranej na riešenie problému, získavanie informácií alebo odovzdanie informácií),
- Facilitovanie workshopu v rámci konferencie,
- Facilitovanie záťažových situácií v pracovných stretnutiach – konflikty pri skupinovom rozhodovaní, problémové správanie účastníkov stretnutia.

3. Zručnosti facilitátora

- Definovanie cieľa a stanovenie pravidiel pre diskusiu,
- Vypočutie a vytváranie priestoru pre všetkých účastníkov diskusie,
- Výber metód / nástrojov pre štruktúrovanie diskusie napr. redefinovanie, parafrázovanie, sumarizovanie, reflexia, komparácia výrokov)
- Precvičovanie facilitačných zručností pri vedení modelovej diskusie

4. Skupinové rozhodovanie

- Druhy skupinového rozhodovania z pohľadu participácie účastníkov a jeho vedenie,

- Metódy rozširujúce voľby v rozhodovaní – divergentné nástroje: brainstorming, brainwriting...),
- Metódy zužujúce voľby pri rozhodovaní – konvergentné nástroje: rôzne typy hlasovania nominálne postupy, párové porovnávanie, kritériálne rozhodovanie, a pod.,
- Precvičovanie facilitačných zručností pri vedení modelovej diskusie.

Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií

1. Realizácia patricipačných aktivít

- Informačná kampaň: šírenie informácií o procese tvorby a obsahu verejnej politiky
- Dialóg so zainteresovanými aktérmi a verejnosťou
- Spracovanie výstupov participatívneho procesu (napr. správy o tom, čo k danej problematike hovoria občania)

2. Prehľad metód zapájania verejnosti do verejného rozhodovania a tvorby verejných politík

- Nástroje informovania verejnosti (tlačové konferencie, webové stránky, výstavy, dni otvorených dverí, prezentácie vo verejnom priestore, atď.)
- Metódy zisťovania názorov verejnosti (participatívne a expertné prístupy k zisťovaniu názorov a potrieb stakeholderov a verejnosti, mapovanie komunity, Crowd mapovanie, ankety, dotazníky, prieskumy, canvassing/door-to-door prístupy, projekt načúvania, obhliadka verejného priestoru, prechádzky a jazdy (urban walks), atď.)
- Metódy verejnej diskusie - rôzne metódy deliberácie (deliberačné fórum, deliberačný prieskum, plánovacie bunky, konsenzuálne konferencie, občianske poroty...),
- Typy verejných stretnutí (verejné vypočutie, verejné stretnutie, briefing, okrúhly stôl, workshop, atď.)
- Nástroje e-participácie (webová stránka, streamovanie stretnutí, často kladené otázky (FAQ), jednotná e-mailová adresa, online diskusné fórum, online dotazník, newsletter, atď.)
- Výber primeraných metód podľa úrovne verejnej politiky (národná, regionálna, mikroregionálna, miestna), zvolenej úrovne participácie a cieľa participatívneho procesu

3. Tréning zručností potrebných na vedenie procesu zapájania verejnosti do tvorby verejných politík

- motivovanie stakeholdrov a verejnosti k účasti na tvorbe verejnej politiky,
- príprava a organizovanie verejných stretnutí,
- facilitovanie verejných stretnutí (okrúhle stoly, verejné vypočutie, brífing, panelová diskusia odborníkov za účasti verejnosti, a pod.),
- moderovanie a facilitovanie pracovných konferencií,
- e-nástroje pri moderovaní diskusií (najmä pri veľkých skupinách).

4. Špecifiká participatívnych procesov v situácii verejného konfliktu a tiež v situáciách názorovej polarizácie na úrovni komunit alebo regiónov

- Reagovanie na NIMBY fenomén, komunitné organizovanie (koncept S. Alinského), a iné protestné prejavy mobilizácie občanov,
- Analýza verejného konfliktu

- Prístupy riešenia verejných konfliktov (podľa Dukes, 1996) – multilaterálne vyjednávanie, mediácia, prístupy kooperatívneho plánovania
5. **Špecifické aspekty zapájania predstaviteľom menších a znevýhodnených skupín obyvateľstva do participatívnych procesov**
 6. **Práca s prípadovými štúdiami** - špecificky prispôbenými pracoviskú verejnej správy na ktorom pôsobia jednotliví účastníci, a téme, s ktorou pracujú
 7. **Skupinová supervízia konkrétnych situácií účastníkov**, s ktorými sa stretli počas prípravy a realizácie participatívneho procesu (napr. Bálintovská skupina, action learning set/skupina akčného učenia, prístup problematizácie)

Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík

1. Možnosti a príklady zapojenia zainteresovaných aktérov/stakeholdrov a verejnosti do implementácie verejnej politiky

- zapojenie zainteresovaných subjektov, napr. MVO/neverejných poskytovateľov, do poskytovania služieb, implementácie politiky - formou kontraktu, partnerskej zmluvy, dohody o spolupráci
- vytvorenie permanentných participatívnych štruktúr - koordinačnej rady, monitorovacej rady, ktoré budú monitorovať implementáciu
- zapojenie klientov/ občanov do priebežného monitoringu napr. hodnotenie kvality komunitných sociálnych služieb klientmi (Score Card systémy a iné)
- špecifické príklady komplexných participatívnych prístupov alebo vytvorenie permanentných inštitútov/inštitúcií, ako napr. participatívny rozpočet, participatívna tvorba malých verejných priestorov, model komunitnej nadácie, prípadne iných komunitou kontrolovaných grantovacích mechanizmov (ako príklad delegovania verejného rozhodovania a participatívnej implementácie), prístupy komunitného rozvoja - napr. vytvorenie inštitúcie zameranej na transformáciu regiónu, ktorú kontroluje rada zložená zo zástupcov zainteresovaných aktérov ...

2. Základné typy evaluácie v prípade participatívnej tvorby verejnej politiky

- rozdiel medzi monitoringom a evaluáciou
- expertná/nezávislá vs. participatívna evaluácia
- interná vs. externá evaluácia
- rôzne dôvody evaluácie ("skladanie účtov", úprava/vylepšenie postupu, učenie sa)

3. Zapojenie verejnosti/občanov do evaluácie a miera ich kontroly nad evaluáciou

- zapojenie verejnosti do formulovania otázok
- zapojenie verejnosti do odpovedania na otázky (ako respondenti, ale aj tí, čo zbierajú dáta)
- zapojenie verejnosti do analýzy a formulovania záverov a odporúčaní
- zapojenie do využitia záverov a odporúčaní
- rola expertov v participatívnej evaluácii
- etické štandardy evaluácie

4. Formulovanie zadania hodnotenia participatívnej tvorby verejnej politiky

- formulovanie evaluačných otázok
- zadanie evaluácie a obsah TOR (terms of reference) evaluácie – zadania (napr. pre externého evaluátora)
- na čo a akým spôsobom budú použité výsledky evaluácie

5. Základné princípy dobrého evaluačného plánu

Účastníci sa oboznámia so zvyčajnými fázami evaluačného procesu, organizáciou evaluácie a nákladmi na evaluáciu) .

6. Základný prehľad metód používaných v evaluácii (napr. dotazníky, štrukturovaný a pološtrukturovaný rozhovor, pozorovanie, prieskumy, štúdium (písomných) materiálov a štrukturovaná skupinová diskusia).

10. Podporné študijné materiály

Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov

Povinné študijné materiály:

Pravidlá zapájania verejnosti do tvorby verejných politík (pravidlá schválené vládou SR uznesením č. 645/2014), dostupné na:

https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/aktuality/participacia/2014/05/Pravidla-zapajania-verejnosti-verejne-politiky.pdf

Miková, K. a Bianchi, G. (2000). Občania a verejné rozhodovanie. In: Ondrušek a kol.: **Čítanka pre pokročilé neziskové organizácie**, PDCS, Bratislava, dostupné na:

https://www.pdcs.sk/sk/publikacie/download/21_68fa827100c9852c05ff9cd555dd7798

(prehľad rámca pre participáciu)

Doplňte podľa spracovaných výstupov NP participácia

Odporúčaná literatúra:

Creighton, J.L. (2005). **The Public Participation Handbook. Making Better Decisions Through Citizen Involvement**. Jossey-Bass. Dostupné 5.2.2019 na:

<https://smartnet.niu.org/sites/default/files/resources/Public%20Participation%20Handbook.pdf> Publikácia

ponúka široký prehľad o zapájaní verejnosti do rozhodovania, plánovania a realizácie participatívneho procesu.

Nájdete v nej množstvo praktických tipov, napr. ako realizovať interview, viesť verejné stretnutie či spolupracovať s poradnou skupinou. Publikácia je v anglickom jazyku.

Gastil, J. a Peter Levine, eds. **The Deliberative Democracy Handbook: Strategies for effective civic engagement in the twenty-first century**. San Francisco: Jossey-Bass, 2005, s.68-79. ISBN 978-0-7879-7661-3.

OECD (2001), **Citizens as Partners: OECD Handbook on Information, Consultation and Public Participation in Policy-Making**, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264195578-en>. Prehľadná a obsiahla publikácia zaoberajúca sa zapájaním verejnosti do vecí verejných, v anglickom jazyku.

OECD (2004), **Promise and Problems of E-Democracy: Challenges of Online Citizen Engagement**, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264019492-en>

Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík

Povinné študijné materiály:

Ondrušek, D. a Miková, K. (Eds.) (2009). **Facilitácia. Ako viesť stretnutia, rozhodovať v skupine a spoločne plánovať**, Manuál PDCS

Odporúčaná literatúra:

Gastil, J. a Peter Levine, eds. **The Deliberative Democracy Handbook: Strategies for effective civic engagement in the twenty-first century**. San Francisco: Jossey-Bass, 2005, s.68-79. ISBN 978-0-7879-7661-3.

Schwartz, R. (1994). **The Skilled Facilitator**. Jossey- Bass Publishers. San Francisco

Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií

Povinné študijné materiály:

Doplňte podľa spracovaných výstupov NP participácia

Odporúčaná literatúra:

Adams, R. (2008). **Empowerment, participation and social work**. New York: Palgrave Macmillan. Publikácia približuje prínosy participácie prostredníctvom konceptu empowerment (zmocnenie, posilnenie) predovšetkým v kontexte sociálnej práce, možno však aplikovať aj pre potreby zapájania verejnosti do rozhodovania o verejných politikách. Dostupná v anglickom jazyku.

Carpenter, S. (1994). Solving Community Problems by Consensus v Herrman, M.H. ed. **Resolving Conflicts: Strategies for Local Government**, The International City/County Management Association, Washington, D.C., strany 137-147

Dalton, D.; Harter, P.J. (2012). **Better Decisions through Consultation and Collaboration**. EPA's Conflict Prevention and Resolution Center, dostupné na: https://www.epa.gov/sites/production/files/2015-09/documents/better_decisions.pdf

Príručka zapájania verejnosti v rozhodovaní, v anglickom jazyku.

Miková K., Z. Pauliniová, L. Briestenský, G. Bianchi: *Občianska participácia*. CD manuál pre pracovníkov samospráv o účasti verejnosti na veciach verejných, EKS a PDCS, 2003

Plichtová, J. (Ed.) (2010). **Občianstvo, participácia a deliberácia na Slovensku: teória a realita**. Bratislava, Veda SAV.

POTUČEK, M. (2006). **Manuál prognostických metod**. Praha, Sociologické nakladatelství Slon. (veľmi kompetentný prehľad metód použiteľných aj pri výskumnej práci s veľkými skupinami)

Sisskind, L., McKearnan, S. a Thomas-Larmer, J. (Eds.) (1999). **The Consensus Building Handbook**. A Comprehensive guide to Reaching Agreement, Thousand Oaks, Sage Publications.

Participatívna tvorba verejných priestorov:

Miková, K., Paulíková, M., Pauliniová, Z. (2010). **Verejné priestory: Ako tvoriť priestory s príbehom pre ľudí a s ľuďmi**. Nadácia Ekopolis. Banská Bystrica.

Lenda – Chaloupková, H. (2000). **Moje obec, moje město – vec veřejná**. Nadace Via.

Madden, K. (2003). **Utváření místa, Příručka k vytváření kvalitních veřejných prostranství**, Project for Public Spaces, Inc., Nadace Partnerství.

Nawrath, M. (ed.) (2003). **Plánovací víkend, Příručka pro společné plánování veřejných prostranství**, Nadace Partnerství.

Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík

Povinné študijné materiály:

Hendl. J. (2005). **Kvalitatívny výzkum. Základní metody a aplikace.** Praha: Portál. Publikácia ponúka podrobný prehľad metód kvalitatívneho zisťovania informácií, podrobne spracováva problematiku kladenia otázok.

Hendl, J.; Remr. J. (2017). **Metody výzkumu a evaluace.** Praha: Portál. Publikácia ponúka základný prehľad metód, bližšie sa venuje téme merania (napríklad aké škály zvoliť pri prieskume) a evalvácií.

Odporúčaná literatúra:

Bianchi, G., Láštiová, B. a Miková, K. (2013). Analýza a/alebo evaluácia štyroch Dialógov o verejných politikách. Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, Bratislava. Ukážka evaluácie participatívnej tvorby verejných politík.

OECD (2005), **Evaluating Public Participation in Policy Making**, OECD Publishing, Paris, <https://doi.org/10.1787/9789264008960-en>. Publikácia predstavuje dôležitosť strategického uvažovania nad evalváciu participácie verejnosti na verejných politikách, v anglickom jazyku.

11. Požiadavky na lektorov

Modul 1: Dizajn a vedenie participatívnych procesov

Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, preferenčne v spoločenských vedách (verejná správa, politická veda, sociológia, psychológia, ...).

Minimálne 5 ročná prax spojená so samostatným navrhovaním a vedením, alebo konzultovaním participatívnych procesov na úrovni verejnej správy (miestna samospráva, úroveň mikroregiónov, regionálna úroveň a národná úroveň - štátna správa) relevantnej pre účastníkov vzdelávacieho kurzu. Výhodou je predchádzajúca skúsenosť z pôsobenia vo verejnej správe.

Minimálne 5 ročná prax pri vedení tréningových aktivít - s využitím rôznorodých vzdelávacích metód (skúsenosť nie len s prednáškami s diskusiami).

Modul 2: Facilitácia rôznych typov stretnutí v kontexte participatívnej tvorby verejných politík

Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, preferenčne v spoločenských vedách (psychológia, politická veda, sociológia, ...).

Minimálne 5 ročná prax spojená so samostatným facilitovaním rôznych typov stretnutí v rámci participatívnych procesov na úrovni verejnej správy. Výhodou je skúsenosť z facilitovania stretnutí so zmiešanými skupinami (zástupcovia verejnej správy, neziskových organizácií, akademického prostredia, experti, občania).

Minimálne 5 ročná prax pri vedení tréningových aktivít - s využitím rôznorodých vzdelávacích metód, vrátane experienciálnych metód.

Modul 3: Realizácia participatívnych postupov (pri tvorbe politík) a nácvik zvládania náročných a krízových situácií

Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, preferenčne v spoločenských vedách (verejná správa, politická veda, sociológia, psychológia, právo...).

Minimálne 5 ročná prax spojená so samostatným navrhovaním a vedením, alebo konzultovaním participatívnych procesov na úrovni verejnej správy (miestna samospráva, úroveň mikroregiónov, regionálna úroveň a národná úroveň - štátna správa) relevantnej pre účastníkov vzdelávacieho kurzu. Výhodou je predchádzajúca skúsenosť z pôsobenia vo verejnej správe.

Minimálne 5 ročná prax pri vedení tréningových aktivít - s využitím rôznorodých vzdelávacích metód, vrátane experienciálnych metód.

Modul 4: Participatívna implementácia a hodnotenie navrhnutých verejných politík

Ukončené vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa, preferenčne v spoločenských vedách (verejná správa, politická veda, sociológia, psychológia, ...).

Minimálne 5 ročná prax hodnotenia projektov/programov na úrovni verejnej správy (miestna samospráva, úroveň mikroregiónov, regionálna úroveň a národná úroveň - štátna správa) relevantnej pre účastníkov vzdelávacieho kurzu. Skúsenosti s participatívnou evaluáciou sú výhodou, rovnako ako predchádzajúca skúsenosť z pôsobenia vo verejnej správe.

Minimálne 5 ročná prax pri vedení tréningových aktivít - s využitím rôznorodých vzdelávacích metód (skúsenosť nie len s prednáškami s diskusiami).

12. Forma záverečnej skúšky

Teoretická časť:

písomná: písomný test

ústna: nie

Praktická časť:

Príprava návrhu dizajnu participatívneho procesu tvorby konkrétnej verejnej politiky a získanie spätnej väzby k výstupu z tejto úlohy. Predvedenie časti facilitácie malých skupín.

13. Materiálne a technické vybavenie

Priestory:

Vzdelávacia skupina s jedným lektorom by nemala prekročiť veľkosť 15 účastníkov. Na takúto skupinu je potrebná primerane veľká miestnosť, ktorá umožňuje sedenie okolo stolov usporiadaných do tvaru U, s otvoreným koncom nasmerovaným k plátnu/bielej stene a flichartu a stoličke pre lektora/lektorku. Miestnosť musí mať prirodzené denné svetlo, dostatočné večerné osvetlenie a vetranie,

Technické vybavenie, učebné pomôcky:

Flipchart s flichatovými papiermi, fixami, a lepiacou páskou (maliarska páska), dataprojektor s notebookom, kamera, výukové filmy, vytlačené inštrukcie k prípadovým štúdiám a simulačným cvičeniam a ďalšie pomôcky podľa konkrétnych aktivít.